

Apasuluč Sandes: Gede Asul

Dr. Stephen Soren
Assistant Professor
West Bengal University of Animal and Fishery Sciences

Gede asul do ato orak'ren hōr hopon koak'lahanti lagit' aди mōnj pontha kana. Teheń abo asokaete ato orak' ren hōr hoponko do pusti (nutrition) gunte pereć purun akan jomak' do bań bon nāmet' kana. Aema hōrge bar bela ḥikleka jomge bako nāmet' kana. Jaega jumi hō kom idik' kan tabona. Abar rimil dak' bhorsa re tahan hoyok' kan tabona cas abad lagit' hō. Onate sadharon jomak'ge ḥik' leka babon kulau dareak' kana ar jel, hako, bele, toa ma abo then cintā bahrege.

Bharot disomre gede asul do sedae khonge menaka. Tobe noa hō laikak' bhageya je, Gede asul do Sim asul leka unak' do bań namjadia.

Gede do asokaete jel ar bele lagit bon asulet' koa. Ona chađa gede IL reak' asokete pond IL reak' bab (cahida) *feather cork industry* re menaka. Onate judi gede asul pontha bon hatao dareak' tobe orak' re jom lagit jel ar bele jemon hoyok' tabonte opushti (*malnutrition*) bon katoa dareak' a, onkage abar ona ḥakhriń katet' hō bon rojgar dareak' a.

Gede do deshi se bidesi banar lekagebon asul dareakoa. Bharot disom sāote aema disom rege gede asul do aди namjadigea. Tobe Bharotre do Tamilnadu, Kerala, Orissa, West Bengal, Assam ar Jharkhand re col do dher menak' a. Ona chađa katet' etak' etak' ponot re menak'ge rehō unak' do bań namjadia. Asokaete oka ṭotha kore dak' metak' me gada, sōdok' se dorya menak' a, ona ṭotha re gede asul do dher hoyok' kana.

Nitok' monre kukli rakań dareak' a- Cedak' Sim bań asul katet' Gede do?

Sim asul khon gede asul reak' asol subidha do nońka leka kana-

1. Bhage jatren gede Khaki Campbell do eken 120 din umer rege bele ko ehobok' a. Noko gede do Hybrid bele-sim (Layer) khon bochorre 40-50 gōten dher ko bele a. Noko do mit lagaote 2-3 bochor ḥabić ko bele dareak' a. Menkhan Layer Sim do eken mit bochor ge ko bele a.
2. Bajar re Sim bele khon Gede bele reak' bab do dhergea. Onate ḥakhriń lagit' cintā do bań tahēna. Ona chađa Sim bele khon gede bele reak' ojon (weight) do dhergea. Jāhäre lātu sim bele reak' ojon 58 gm, menkhan gede bele reak' ojon do 70 gm. Gede do setak 9.00 baja bhitri rege ko bele sat a, menkhan Sim do saradin ko belea. Ado bele halań samtao (collection)rehō gede asul do subitagea. Cedak' se gede bele lagit' setak 9.00 baja ḥabić tānkhire tahēlenkhange hoyoka menkhan Sim bele lagit' do saradin tānkhire tahēn hoyoka.
3. Gede do ruę haso kom ge hoyok' takoa, menkhan Simak' do aema lekan ruę menak'. Ado ne hōr lagit' unak' lekan ruę babot' bađae se unak' lekan vaccination schedule disa doho do muskilgea. Ona chađa gede do joto lekan poribes rege ko tahē dareak' a.

Cahe setoñ din ar cahe dak-japut se rabañ din, menkhan Sim lağıt do muskil gea. *Scientific* dhara te Sim əsul leko khan Rabañ okto loloko hoyoka (Light te), abar setoñ din do hoyon (*fan te*) reak jərur paraoča.

4. Orak sorre mitten gan gadię se dobhak tahelen khan ado gede lağıt jahanak do ban jərura. Onde khonge akoak jomak ko jogar joňa. Onate orak khon do thora-thuri jomak ema ko khange hoyoka. Menkhan bənij bepar Sim lağıt setak-ayup jomak emako hoyoka. Noate neloč kana Sim əsul khon gede əsulte khorca do kom ge lagaok kana.
5. Gede do saradinge orak khon bahre re ko tahente orak benao (Shed) khoroc do komgea. Menkhan tinre sim do bənij bepar lağıt bon əsuleť koa, onko do saradin ge orak bhitri rege ko tahen kana, onate sim lağıt oka orak (Shed) benao hoyok ona re khoroc do dherge lagaok a.

Nitočuklik rakabok kana oka lekan gede bon əsul koa bənij bepar lağıt se apnar orak re lağıt? Ado inak hudisre ehop lahare aboge monere goča uric hoyok tabona je cedak ar cet lağıt bon əsul koa. Entet thora gede jat menak koa okoe do bele (egg) lağıt ko əsul koa - jemon- *Khaki Campbell, Indian Runner, Bali, Buff Orpington* eman. Abar adom do jel (meat) lağıt, jemon- *Aylesbury, Muscovy, Pekin, Rouen* eman jatren. Metakme sohoje men ganok' a pahil dol ren gede do bele (Layer) lağıt gede kana ko ar dosar thok ren do jel (Broiler) lağıt. Ma ado apnar khusi leka pahilre gede bon bachao ko ma.

Nitočuklik mit bar asol asol gede jat (breed) babot bon galmarao lege:

1. **Khaki Campbell** : 1901 salre *England* ren *Campbell* nütuman mitten sarësiya (*scientist*) do Gede ko cross kate mitten nawä jat(breed) gede ye benao let (developed) koa. Noko nawä gedeak Il reak roñ do khaki roñ reak kan takoa. Ado uni sarësiyaqak nütum ar gede koak Il reak roñ bohokre dohokatet noko gedeak nütum do dohoyena - Khaki Campbell.

Khaki Campbell gede do bele lağıt ađi ko nütumana. Dharti ren sanam gede əsulko asokaete bele lağıt gede əsulko mudre Khaki Campbell gede do sanam gede khon cetan re menakko. Noko gede do 120 din umer khonge bele ko ehaboka, bochor re 300 gan ko belea ar mit lagaote 2-3 bochor, Ona tayom do bai-baite bele do komok takoa, menkhan enhö desi gede khon do dher ge ko belea. Gede bele reak ojon (weight)-70 gm leka. Bele ko bagi lenkhan noko do gede bajarre jel (meat) lağıt ko beboharok kana. Säote sandi gede hö bajarre jel lağıt ko akhrinok kana. Gede jel do ađi sebela. Mitten Khaki Campbell sandiak ojon (weight) 2.2 kg khon 2.4 kg ar kalot gedeak ojon (weight) 2.0 kg khan 2.2 kg gan hoyoka . Neločre noko gede do khaki roñ ren ko hoyoka menkhan sandi gede ađi hötök do hariç macha roñ tahen takoa. England re khaki Campbell chada arhö bar lekan gede ko námok kana- 1. *White Campbell* ar 2. *Dark Campbell*.

Noko Khaki Campbell gede do etak gede ko khon kosto dher geko sahao dareak a. Jeleka etak sanam jatren gedege dak metakme Gadię, dobhak se gada banhkan bako banchaok kana, menkhan Khaki Campbell gede do eken hötök unum dak tahen kange hoyoka, metakme mit gamla dak tahen khange hoyoka. Noko noako cetanre laien karon ko iate

noko jatren gede Bharot disom sāote gota dhartiren hōrko kusiako kana se ko əsuletkoa asokaete bele nām lağıt.

2. **Indian Runner:** Nütum tege bon bujhao dareak kana, noa jatren gede do abo Bharot disom ren kana ko. Menkhan abo disom ren kan rehō ko noko cetan dher khond rōnd kāmi do Pāschim Europe disom re hoe akana ar tehen noko gede jāhā khatirko nūm nāmok kan ona reak enem do Pāschim Europe disomge. Tehen noa jatren gede bele lağıt dosar tħaire menak koa, eken Khaki Campbell gede tayomge. Noa jatren gede bochorre 200-250 leka ko belea. Ona lekate lai ganoka Indian Runner jatren gede do jel lağıt do bañ bickom bele lağıt ko asulok kana. Noko hō kosto sahao dareak jat kana ko ar ədi sohojte joto lekan pribes rege ko bañcao dareaka. Mittēn sandiak ojon (weight) 2.0 kg ar kalotak ojon (weight)- 1.8 kg.
Noko gedeak tarām do etak-etak jatren (breed) gede khon do judgea. Badaegeabon gede do dabak-dubuk ko tarāma, menkhan noko do ədi phurti ko tarām dareaka, nēlokre daret leka ko nēlok a. Onate noko do ingrejite Runner ko metako kana. Noko do ədi chat pat ar calak ko hoyoka.
Noa jatren gede do abar 3 rokom menakkha. 1. Pond (White), 2. Fawn ar 3. Pencilled. Tobe noko mud re dhop-dhop pond roñren gede ge dher bele ko emok kana.
3. **Bali:** Bali jat ren gede do purub Java re menak Bali tāpu re ko nāmok kana. Tobe niq halid do dharti reak aema disom rege noa jat ren gede do ko nēl barak kana. Noa jatren gede do bele lağıt ko əsulek kana. Menkhan noko gede do ədigeko rawalgete aema disamre əsul cērē leka ko əsulek kana. Noko gede bochorre 120-150 gotten habic ko belea. Jel lağıt noko gede unak do bako nütuman.
4. **Buff Orpington:** William Cook nütuman mittēn sarësiya (scientist) jāhāe do Orpington, Kent, South-east England rene tahēkan, Uni ge noa jatren gede doe utnauakat(developed) kana. Uni do Aylesbury, Rouen, Cayuga ar Indian Runner gede talare cross katek noa jat ren gede doe utnauakat kana 1907 salre. Noko gede do bele ar jel banar lağıtko əsulek kana.
Noko do bochorre 200 leka ko belea. Mittēn sandi gedeak ojon (weight)- 3.5 kg ar kalot gedeak ojon (weight) 3.1 kg. Etak bele - gede khon noko do ko hamalgea, onate jel lağıt hō noko gede bhage nütum menak takoa. Noko do America ar England ren dher ko əsulek kana. Bharot re ədi komge ko nēl barak kana.
5. **Aylesbury:** Noa jat ren gede do 18th century England reak Buckinghamshire re menak Aylesbury totha re ko utnauakat(developed) kana. Noa jatren gede do jel (meat) lağıt gota dhartiren hōrko əsulek kana, asokaete England ar Australia re. Mittēn sandiak ojon (weight) 4.3kg khan 4.6 kg ar kalot gedeak ojon (weight) 4.0kg khan 4.2 kg. Noko gedeak jañ (bone) do ədi rawal getakoa. Onate Jel(meat) do dher ge ojon nāmok a.
6. **Pekin:** Noa jatren gede do Cin (China) disomren kan rehō ko noko do jel lağıt dunia re ko samañ ocoakana America hotete. America re noa jatren gede cetan asokaete nokoak jel (meat) cetan ədi aema khond rōnd kāmi hoe akana. Nitok noa jatren do jel

(meat) lagit gota duniā ren hor then nūtum ko hārakada. Mitten sāndiāk ojōn (weight) 3.8 kg khon 4.2 kg ar kalotak ojōn (weight) 3.3kg khon 3.6 kg. Noko do Aylesbury khon ojōn re ko kom rehō jel reak bab do niā hali aylesbury jat ren khon do dherge takoa.

Bele (layer) lagit Khaki Campbell gede ar Jel lagit Pekin jat ren gede ge niā hali do gota duniā re ko aşulet koa. Abo Bharot disomre do asokaete gede do bele lagit ge ko aşulet koa. Onate netar Bharot disom ren sanam gede aşul koge Khaki Campbell gedege ko bachaoet koa.

Gede orak:

Gede do jeleka din reak jasti oktege orak khon bahre reko tahena, onate orak do sadharonge benao lekhan ge hoyoka. Judi orak sorre apnarak gadia tahenkhan, tobe ma ondege saradin ko kato. Eken ninda tahen lagit orak benao lekhan ge hoyoka. Gadiya ban tahelenkhan hō Khaki Campbell gede lagit jahan muskilak do ban kana, entet bohok unum dareak leka dak ko nam lekhan ge hoyok takoa. Metak me raca re ge katic macha do bhak tane c benao lekhange hoyoka ar bankhan lantu macha thora-thuri gambla kiriñ lekhange hoyok. Disaimabon gede do jom okte dak chada bako tahedareyak a.

Raca se phaka jaegare hō gede aşul do ganokgea. Tobe noa lagit do tar se etat jahana tene c te eset hoyoka. Mit bandil tar te (3 feet osar ar 150 feet jelen) tinak jaega gheraok a, onare 30-40 gotten gede do adi mōnjte aşul ganok a. Nonde disa dohoe reak katha do noage je 5 feet por-por mat reak mitten khunti bit hoyoka.

Gadiya re gede sāote hako cas ho adi napae hoyoka. Gadiare gede ko tahenkhan, ondege onko do ko tanditea, jahā do Hako jomak hisabte ko beoharet kana. Noa iate Hako casre oka jomak (feed) khoroc menak, ona do bancaokte hako casre labh hoyoka. 5 katha jaega reak gadia taken khan 50 gotten gede do adi mōnjte aşul ganok a. Gadiare gede aşul leko khan eken ninda jirao lagit orak reak jarura, entet saradin do gede dak rege ko tahena. Noa orakre mimit gede lagit 2.5 Squire feet jaega tahelenkhan ge hoyoka. Menkhan judi gadia re ban aşul kate eken orakre aşul leko khan mimit gede lagit jaega do thora dher machage lagaok a, mimit gede lagit jaega (floor space) 4 Squire feet. Ado tinak gede bon doho koa ona hisabte orak do benao hoyoka. Orak reak ot (floor) do hasa se concrete reak banao ganok a. Floor do mit nakha dharainge hoyok jarura. Jemən gede orak khon dak do bahre se c atu odokok. Noate gede orak do rohorge tahena. Orakre dak tombao lenkhan gede do rear ru a nam koa ar noa iate asokaete gede hopon ko guju k reak botor menak a. Gede orak adi usul reak jarur do banuka. Motamu 5 feet khan 5.5 feet hoelen khange hoyoka. Orak reak deal (wall) do 3 feet doho hoyok a. Ona cetan re do tar jhalte eset hoyok a. Noate gede orakre hoe (air) do bhage leka bolo-odokok a, metakme bhage ventilation reak e kamia. Ar bankhan gede do sahet ru (respiratory disease) nam koa.

Jomak (Feed):

Orak sorre gadiā tahēlenkhan gedē do apnar jomak apnar tege ko jogar dareak a. Eken setak orak khon odok ko laha ar aypur orak ader ko laha 50 gm gan katej jomak emako khan ge hoyoka. Gedē lagit jomak do apnar orak re menak caole, guhum se joñdrage emganoka . Menkhan banij bepar lagit asul leko khan do bajar re namok kan gedē jomak ge emako hoyoka. Cedak se apnar orak reak jomak do *balance ration* do ban kana. Menkhan bajar re namok kan gedē jomak do sanam sekte *balance ration* kana.

Gedē do umar hisabte 3 lekan jomak ko emakoa:

1. *Starter ration*- janam khon 8 hpta umer ren.
2. *Grower ration* : 8 hpta khon 20 hpta habić.
3. *Layer ration*: 20 hpta khon cetan umerren.

Ado bajar re do noa hisab tege gedē jomak do namok a. Ado banij bepar lagit gedē asul bon menet khan noa lekate jom acuko hoyoka.

Orak rehō *duck ration* bon benao dareyaka. Tobe disaimabon oka ko jomak (feed ingredient) abo nijak orak re menak, onkanak ge bon beohar ma ar bañkhan *feed cost* dherokte lab (profit) do komok tabona. Mittén namuna leka *duck balance ration* latarre emena-

<i>Sl. No</i>	<i>Ingredients</i>	<i>Starter</i>	<i>Grower</i>	<i>Layer</i>
1	<i>Maize</i>	58	55	56.5
2	<i>Deoiled rice bran</i>	8.5	22.5	10
3	<i>Soybeans meal</i>	31	20	26
4	<i>Dicalcium phosphate</i>	1	1	6
5	<i>Lime stone powder</i>	1	1	1
6	<i>DL-methionine</i>	0.12	0.12	0.12
7	<i>L-lysine</i>	0.06	0.06	0.06
8	<i>Common salt</i>	0.2	0.2	0.22
9	<i>Minerals mixture</i>	0.12	0.12	0.1
<i>TOTAL</i>		100	100	100

Gedekoak asol ruq ko (Disease):

Gede do etak cêrê ko leka, asokaete Sim leka nana-hunar ruä do bänuk takoa. Gede əsulkore disä doho lekan ruä do komgea. Ado ona ko mudre asol asol ruä (disease) ko do hoyok kana-

1. Duck plague: Duck plague ruä do gede ko lajít ədi botoran ruä kana. Noa do mittén *virus* roğ kana. Noa roğ do *Herpesviridae group* ren *Mardivirus* hotete hoyok kana. Gede əsul hör lajít *duck plague* do barić kukmu lekage. Noa ruä do bochor reak sanam okte ge sanam lekan umer ren gede ko ge ñam kaa. Tobe jaega jaega re ñelakana, kom umer ren gede khon latu gede ge dher do noa ruä ñamet kaa. Noa ruä te jabunakan gede mud re bañcaok asa do ədi komgea. Survey re ñelakana 100% geko gujuk kana. Noa ruä do ədi usara mit gede khon etak gedere pasnaok kana. Onate ruä ñamet ko gede do ədi usara etak ko khon begar ko hoyok a.

Ruä reak cinhä (symptoms):

- 1) Jom ko bagia
- 2) Dak do porhek porhek re ko ñua
- 3) Beleet kana gede do bako belea.
- 4) Dak re bako phed lajidok a.
- 5) Marsal sec koyok ko botorok a, ar dher somoe met do japtit ge ko dohokak a.
- 6) Mü, moca ar met khon dak jorok takoa.
- 7) Tayom macha met re benjak ñelok takoa, jähä khatir bako benget dareak a.
- 8) Mõnje baku tenço dareak a ar khoret-khoret ko tarama.
- 9) Bai-baite hotok do bohok sec ko kuðbur takoa ar mucat re ko gujuk kana.

Tobe joto somoe joto cinhä ge ñelok a, onkan katha do bañkana. Somoe somoe do cinhä ehop-ehop te ge ko gujuka.

Ran-murgan (Treatment): Sanam lekan viral ruä lekage *duck plague* reak jahan ran-murgan do bänuk a. Noa ruä khon bañcaok reak upai do eken ar eken Tika (vaccine)ge. *Duck plague* Tika do pahil dom 2 hpta umerre, dosar dom 10 hpta ar tesar dom 24 hpta umerre ema ko hoyoka. Ona tayom bochor re 2 dom kate em idiako hoyoka.

2. Duck Cholera: Noa do *bacteria* hotete hoyok kan ruä kana. *Pasteurella Multocida* nütuman *bacteria* hotete noa ruä do hoyok kana. 4 hpta khon cetan umer ren gede ko noa ruä do ñamet kaa. Noa ruä do asokaete joton (management) cetan hoyok kana. Judi thiik leka gede joton leko khan noa ruä do bañ hoyok a. Asokaete noa ruä do dak khon hoyok kana. Jaha dak re gede ko tahan kana, se jähä dak gede ko ñuet kana, ona sapha-saphi bañ tahan khan noa ruä do ñamet kaa.

Ruä reak cinhä (symptoms):

- 1) Jom ko bagia.
- 2) Hormo lolok (body temperature) takoa.
- 3) Dak tetan kaa.
- 4) Mü, moca khon dak jorok takoa.

- 5) Təndite nám koa (Diarrhoea)
- 6) Ona tayom ko gujuk kana.

Ran-murgan (Treatment): Noa ruq nám leko khan thiik okto ran emako khan do jahan muskilak do bañ kana. Ado noa ruq nám leko khan ađi usara ran (medicine) do emako hoyoka ar bañkhan joto ko goć cabak a. Ona chađa katet noa ruq khon bancao doho ko lagit Tikä ema ko do ađi jarur gea. Pahil tikä do 1-2 mahna umer re, ona tayom dosar tikä do, pahil tikä khon 1-2 mahna bhitrire emako hoyok a. Ona tayom bochorre 2 dom katet em idiako hoyoka.

Ona chađa arhö mit-bar ruq ko menak takoa, tobe onako do gede aşul ko lagit unak botoranak do bañ kana. Disai mabon, "Prevention is better than cure" metak me ruq katet ran ocoko khon auri ruqk rege ona ruq khon tekao daram ge buddhiman reak kämi do. Onate jahae ko gede pe asulet koa se pe aşul koa, dayakatet Tikä em do alope hiriña, ar bañkhan tinre sanam gede ko goć cabak a disa ge bañ námoka.

Mit bar disa dohoe katha ko:

1. Gadija bañ katet eken orak motore gede aşul leko re mimit gede lagit 4 S.feet jaega do ekalte jarurgea. Kom jaegare gada-gadi katet gede doho lekokhan aema leka muskilak hoyok takoa.
2. Gorare 9:1 ratio te gede bon dohokoma, metakme 9 te kalot gede sâote 1sandı gede.
3. Orak re hoe (air) jemon thiik leka bolod odon dareak, ona seć bengetak hoyoka, ar bañkhan gede do sahët ruq (respiratory disease) nám koa.
4. Orak reak ot (floor) re jemon dak bañ tombak, ona kheal doho hoyoka. Ar bañkhan coccidiosis ar patwa (parasitic) ruq nám koa.
5. Gede orak ar ona adepase sapha-saphi doho hoyoka. Jomak ar Nuiak thari-bati sapha-saphi doho hoyoka. Dareaq khan hpta re mitdin gede orak sâote onkoak thari-bati *Potassium per manganate* te saphae hoyoka.
6. Hisab lekate jomak emako hoyoka, sâote nu dak seć hö kheal doho hoyoka.
7. Gede jomak (feed) do rohor ge jemon tahen ona seć kheal em hoyoka. Tobe jomak emako laha dak re mesal katetge emako hoyoka. Menkhan bar-pe din laha lohot akan jomak emako khan *Aflatoxicosis* ruq reak botor do babon erao dareak a.
8. Patwa (Parasitic) ruq khon bañcao dohoko lagit 2 mahna por-por patwa ran do emako hoyoka.
9. *Duck plague* ar *Duck cholera* reak tikä do thiik somoere emako hoyoka ar bañkhan joto gede ko goć cabak reak botor menaka.
10. Ialien sanam lekan niom pañjakatet hö gede gujuk reak ghotona nelok khan, amak orak Cetanre sorre menak *Animal Health Center* re calao katet Doctor bapu sonje jogajog me.

Nia halı şarige jumi-jaega ko kom idik kan tabona. Cas-bas rehö sedae leka unak lab do bañ hoyok kana. Ona chađa dher jaega rege cas-bas kämi lagit rimil dak seć ge koyok kak hoyok kana. Ona iate gede aşul katet jähäe ko aboak alternative income bon menjon kan khan do ađi mönj upai kana. Gede asokaete judi khaki Campbell jat ren gede bon aşul leko khan sara bochor bele bon nám dareak kana. Noa jařren gede do bochorre 300 bele ko emok kana. Ado judi orak re 50 goten gan gede bon aşul leko khan tinaq phaeda ona do paseć judate lałai

bañ hoyok a. Mone lagao katet̄ gedē əsul bon apnar darelekhan aboak jom-nu se etak etak
jarur teak metao lagit̄ taka-paes reak obhab do ekalte bañ hoyok tabona.

..... Mucaṭ